



Amsterdam, 28 april 2020,

Aan de leden van de Tweede Kamer,

Ondergetekende organisaties roepen u op alle mensen in vreemdelingendetentie vrij te laten in verband met de COVID-19 pandemie.¹ Gezien de invloed die de pandemie op de wereld heeft en de verklaring van de minister-president op 21 april dat de corona maatregelen nog lange tijd van kracht zullen zijn, is het niet gerechtvaardigd om van een daadwerkelijk 'zicht op uitzetting' te kunnen spreken en is er dus geen grond om de vreemdelingen in detentie te houden.

In de afgelopen weken hebben deskundigen van onder meer de Wereldgezondheidsorganisatie,² het Rode Kruis³ en de Raad van Europa⁴ benadrukt dat mensen in detentie bijzondere risico's op besmetting aan het COVID-19 virus lopen. Om die reden hebben onder meer het CPT en de mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa opgeroepen om maximaal in te zetten op het afzien van vreemdelingendetentie en mensen zoveel mogelijk vrij te laten.⁵ Ook de UNHCR wijst op de risico's van besmetting in vreemdelingendetentie en roept overheden op uit te wijken naar alternatieven voor vreemdelingendetentie.⁶

Omstandigheden in vreemdelingendetentie

Sinds 9 maart gelden in vreemdelingendetentie maatregelen in verband met de bestrijding van het coronavirus. De strenge omstandigheden staan in schril contrast met het bestuursrechtelijke karakter van vreemdelingendetentie. Het vasthouden van mensen in vreemdelingendetentie dient immers enkel een administratief doel (het gereed houden voor vertrek) en een dergelijk zwaar gevangenisregime is in strijd met mensenrechtenstandaarden en artikel 16 van de Terugkeerrichtlijn.⁷ Het CPT⁸ wijst er al jaren op dat vreemdelingendetentie niet in gevangenissen hoort plaats te vinden.⁹

¹ Deze brief is een aanvulling op eerdere oproepen die door een aantal van de ondergetekende organisaties zijn gedaan en tevens een reactie op de antwoorden van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid naar aanleiding van het schriftelijk overleg van 2 april jl. over de maatregelen in de asielketen.

² WHO Regional Office for Europe, 15 maart 2020, *Preparedness, prevention and control of COVID-19 in prisons and other places of detention, Interim guidance*.

³ ICRC, COVID-19, 11 maart 2020: *Protection prison population from infectious coronavirus disease*.

⁴ Council of Europe, Committee on the Prevention of Torture (CPT), Statement of principles related to the treatment of persons deprived of their liberty, 20 maart 2020. *Statement of principles relating to the treatment of persons deprived of their liberty in the context of the coronavirus disease (COVID-19) pandemic: '...and refrain, to the maximum extent possible, from detaining migrants.'*

⁵ CPT 20 maart 2020; Raad van Europa: *Commissioner calls for release of immigration detainees while Covid-19 crisis continues: 'I call on all Council of Europe member states to review the situation of rejected asylum seekers and irregular migrants in immigration detention, and to release them to the maximum extent possible.'*

⁶ UNHCR 27 april 2020, *Practical Recommendations and Good Practice to Address Protection Concerns in the Context of the COVID-19 Pandemic: '...people in immigration detention or other closed facilities, are at particular risk of a COVID-19 infection.'... : '...should be provided with a suitable and safe reception alternative.'*

⁷ Terugkeerrichtlijn, art 16: Omstandigheden van bewaring 1. Voor bewaring wordt in de regel gebruik gemaakt van speciale inrichtingen voor bewaring.

⁸ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT)

⁹ CPT 2009, *Safeguards for irregular migrants deprived of their liberty, extract from the 19th General Report: In the CPT's opinion, a prison establishment is by definition not a suitable place in which to hold someone who is neither accused nor convicted of a criminal offence.*

Deze maatregelen hebben onder meer tot gevolg dat ingeslotenen tot 21 uur per dag opgesloten zijn in een cel en dat er in de overige uren geen activiteiten worden aangeboden. Ook is het niet toegestaan om bezoek te ontvangen. De maatregelen zijn opgesteld door de Minister van Rechtsbescherming en gelden voor het gehele gevangeniswezen.¹⁰ De maatregelen treffen vreemdelingen extra zwaar omdat zij in detentie ook geen toegang hebben tot arbeid. Bescherming voor besmetting bieden de maatregelen niet. De meeste mensen zijn opgesloten in een meerpersoonscel en afstand houden in een dergelijke kleine ruimte is niet mogelijk. Het medisch personeel werkt grotendeels thuis en het is de vraag of eventuele besmettingen tijdig en effectief opgepakt kunnen worden. Niet alleen ingeslotenen zijn bang om besmet te raken. Ook het personeel vindt de situatie in detentie onveilig.¹¹

Geen zicht op uitzetting

Vreemdelingendetentie is enkel bedoeld om mensen gereed te houden voor vertrek en als dat niet mogelijk is valt de grond voor de detentie weg.¹² Uit artikel 15 lid 4 van de Terugkeerrichtlijn volgt dat indien er geen 'redelijk vooruitzicht op verwijdering meer is' de bewaring niet langer gerechtvaardigd is. Door de COVID-19 pandemie hebben veel landen de grenzen gesloten. Volgens de staatssecretaris zou er slechts sprake zijn van een 'tijdelijk beletsel' en moet de 'redelijke termijn' worden gezien in relatie tot de totale duur die detentie kan hebben.¹³ Zicht op uitzetting is niet alleen afhankelijk van de getroffen maatregelen in Nederland maar ook van de maatregelen in andere landen. Gezien de invloed die de pandemie op de wereld heeft en het feit dat de maatregelen nog lange tijd van kracht zullen zijn, is het niet gerechtvaardigd om van een daadwerkelijk 'zicht op uitzetting' te kunnen spreken.

Oproep tot vrijlating

Mensenrechtenverdragen en richtlijnen verplichten de overheid een afweging te maken of vrijheidsontneming proportioneel en niet onevenredig bezwarend is. Het zeer zware en restrictieve regime, het risico op besmetting en het gebrek aan zicht op uitzetting verhouden zich niet tot het doel en het bestuursrechtelijke karakter van vreemdelingenbewaring. Deze omstandigheden dienen dan ook bij de afweging of vrijheidsontneming proportioneel en evenredig is een grote rol te spelen.

Gelet op de huidige situatie en voorgaande punten doen wij een dringende oproep tot onmiddellijke vrijlating van de mensen uit vreemdelingendetentie. Juist in tijd van crisis moet een humane aanpak voorop staan en moeten de meest kwetsbare mensen beschermd worden.

Met vriendelijke groet,

Amnesty International
Meldpunt Vreemdelingendetentie – Stichting LOS
Dokters van de Wereld
Vereniging Asieladvocaten & -Juristen Nederland (VAJN)
STIL Utrecht
VluchtelingenWerk Nederland

¹⁰ Kamerbrief d.d. 17 april 2020 van het Ministerie van Justitie en Veiligheid; p. 36.

¹¹ Kamerstukken II 2019-20, 24 587, 25 295, nr. 767.

¹² Terugkeerrichtlijn, art. 15 *Tenzij in een bepaald geval andere afdoende maar minder dwingende maatregelen doeltreffend kunnen worden toegepast, kunnen de lidstaten de onderdaan van een derde land jegens wie een terugkeerprocedure loopt alleen in bewaring houden om zijn terugkeer voor te bereiden en/of om de verwijderingsprocedure uit te voeren;* Terugkeerrichtlijn overweging 16: *Inbewaringstelling is alleen gerechtvaardigd om de terugkeer voor te bereiden of de verwijdering uit te voeren en indien minder dwingende middelen niet afdoende zouden zijn.*

¹³ Kamerbrief d.d. 17 april 2020 van het Ministerie van Justitie en Veiligheid; p. 34; De maximale duur is in beginsel zes maanden, maar kan onder omstandigheden worden verlengd tot maximaal achttien maanden.